

MACARİSTAN'DA LİSANS DÜZEYİNDE VE MEZUNİYET SONRASI ORMANCILIK EĞİTİMİ ¹

Ferenc BÉLDİ ²

GİRİŞ

Bütün dünyada son yıllarda genel anlamda bir eğitim reformunun gerçekleştirilmesi çabaları yoğun şekilde sürdürülmektedir. Gerek bilimin, gerekse kültürel politikamızın sürekli biçimde değişikliğe uğradığı bugünkü ortamda mevcut bilgilerimiz büyük ölçüde geçerliliğini yitirmekte, geriye kalanı da kısa sürede yetersiz kalmaktadır. Bilim ve teknolojiadaki bu değişikliklerle bunların sonucunda günden güne artan bilgi akışı, bu eğilimi hızlandırmaktadır. Bu nedenle de «sürekli eğitim» kavramı günümüzde iyice önem kazanmış, sürekli eğitime duyulan gereksinme de büyük ölçüde artmış bulunmaktadır.

Sürekli eğitimin gerçekleştirilmesi amacıyla, her düzeydeki öğretimin fonksiyon ve yapısının yeniden gözden geçirilmesi ve bunlarda yeni durum ve koşullara göre gereken değişikliklerin yapılması zorunludur. İdeal olarak her düzeydeki bütün eğitim kurumlarının, öğrencilerini, öğrenme ve kendi kendini yetiştirip geliştirme konusunda en yüksek düzeye ulaşmağa özendirmeleri, öğrencilerini bu yönde desteklemeleri, böylece öğrencilerde «sürekli eğitim» anlayışını okul sonrasında da kendi kendilerine ve bütün yaşamları boyunca uygulama olanağı verecek sağlam bir temel oluşturmaları gerekir. Yetişkinlerin meslek içi eğitimi de, okuldaki eğitim ve öğretimin bir devamı ve geliştirilmesi şeklinde olmalıdır.

Bu yazıda kullanıldığı şekliyle «profesyonel bilgi» terimi teorik ve pratik bilgiyi kapsamakta, çeşitli beceri ve yeterlilik düzeylerine göre olguları, verileri, doğal olayları, süreçleri ve ilişkileri içermektedir. Profesyonel faaliyetlerin bilimsel ve psikolojik analizi, eğitim sırasında ve sonrasında hem rutin çalışmalara, hem de yeni görevlere uygulanabilecek genel ve özel yetenekleri ortaya çıkarabilir. Bir kişinin özel yetenekleri gerek profesyonel eğitim sırasında, gerekse mezuniyetten sonraki meslek hayatı boyunca sürekli olarak geliştirilmelidir.

¹ Bu yazı, 29 - 31 Ekim 1980 de Roma'da yapılan FAO - Ormancilık Eğitimi Danışma Kurulu 10. Toplantısına ilişkin rapordan (FAO 1981) Doç. Dr. Ertuğrul GÖRCELİOĞLU tarafından dilimize çevrilmiştir.

² Sopron (Macaristan) Ormancilık ve Odun Bilimleri Üniversitesi Ormancilık Fakültesi Dekanı (1980).

1. MACARİSTAN'DA PROFESYONEL VE MEZUNİYET SONRASI ORMANCILIK EĞİTİMİ

1.1. Profesyonel Ormancılık Eğitimi

Profesyonel ormancılık eğitiminin ana branşları şunlardır :

- sosyal bilimler;
- doğa bilimleri, genel mühendislik;
- ağaç kültivasyonu;
- orman mühendisliği;
- ormancılık ekonomisi.

Profesyonel eğitim süresi beş yıldır. Bu eğitim,

- temel eğitim,
- meslek eğitimi

olmak üzere iki kısma ayrılabilir.

Temel eğitim, matematik, bilgisayar teknikleri, tasarı geometri, kimya, fizik, mekanik, toprak bilimi, botanik, zooloji, felsefe, politik ekonomi, bilimsel sosyalizm ve yabancı diller derslerini kapsar.

Meslek eğitimi ise şunları kapsamaktadır :

Ağaç kültivasyonu — ağaçlandırma, silvikültür, orman ağaçları patolojisi, orman koruması, ekim - dikim (tohum, fidan, fidanlık, ağaçlandırma pratikleri), çevresel ormancılık ve yaban hayatı amenajmanı.

Orman mühendisliği — orman mekanizasyonu, işletme, transport, yol ve köprü inşaatı, su koruması, orman geodezi ve fotogrametrisi, orman binaları.

Orman ekonomisi — orman amenajmanı, orman ekonomisi, orman idaresi, orman hukuku, ormancılık iş organizasyonu.

Bütünleyici konular — fiziksel eğitim, iş güvenliği vb.

Konu gruplarının oranları şöyledir :

— temel konu grubu	% 58
— profesyonel konu grubu	% 40
— bütünleyici konu grubu	% 2

Profesyonel eğitimin konular itibariyle bölünmesi ise şöyledir :

— ağaç kültivasyonu bilimleri	% 40
— orman mühendisliği	% 40
— ekonomi	% 20

1.2. Tropikal Ormancılık Konusunda Tamamlayıcı Etüdler

Sopron Ormancılık ve Odun Bilimleri Üniversitesi, tropikal memleketlerden gelen öğrenciler için özel bir eğitim olanağı da sağlamaktadır. Bunda güdülen amaç,

bu öğrencilere, memleketlerinin ekonomik kalkınmasına hizmet edebilmeleri için gerekli olan ormancılık bilgisinin kazandırılmasıdır. Program, tropikal ormancılığın uzun süredir öğretilmekte olduğu diğer üniversitelerin programlarına dayandırılmış, ayrıca bu programlar kalite ve içerik bakımından daha da geliştirilmiştir.

Bir Avrupa ormancılık üniversitesi, ormancılık uygulamalarının doğrudan doğruya toprak, iklim, hidroloji gibi çevre koşulları (genel yetiştirme ortamı özellikleri) ile bağlantılı olması nedeniyle, tropikal ormancılık eğitimi bakımından kısıtlı olanaqlara sahiptir. Durumun ve çevre koşullarının tropikal bölgelerdekinden çok farklı olması, diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Macaristan'da da tropikal ormancılık eğitiminin ancak orman amenajmanı, yaban hayatı ve orman ekonomisi konularında genel bilgi verilmesi şeklinde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır.

Öğrencilerin ormancılık araştırma çalışmaları konusunda eğitilmelerine büyük önem verilmektedir; zira bu konuda yeterli bilgi sahibi olanların, mesleklerinde gelişmelerini sürdürmeleri mümkün olacaktır. Üniversite yetkilileri, tropikal ülkelere gelen öğrencilerin, mezun olup geriye döndüklerinde, ülkelerinde ormancılığın öncüleri olacaklarına inanmaktadır. Eğitim konuları bu inançla seçilip düzenlenmiştir.

Bu esas üzerine dersler üç gruba ayrılmıştır :

- (1) her yerde uygulanabilen (evrensel) ormancılık bilgileri;
- (2) belli çevre koşullarında uygulanabilen (spesifik) bilgiler - tropikal ormancılık dahil-;
- (3) tropikal ormancılık.

1. Grup dersleri

Matematik
 Tasarı geometri
 Genel ve inorganik kimya
 Organik kimya
 Genel botanik
 Bitki fizyolojisi
 Fizik
 Teknik resim (endüstriyel çizim)
 Mekanik
 Dendrometri
 Elektrik mühendisliği
 Genel Mekanik
 Orman makinaları
 Ksiloloji
 Bitki besleme - yetiştirme
 Orman işletmecliliği
 Orman transportu
 Odun teknolojisi
 İnşaat ve inşaat malzemeleri
 Orman binaları
 Orman ekonomisi

Muhasebe
Güvenlik mühendisliği

2. Grup dersleri

Jeoloji
Klimatoloji
Orman toprak bilgisi
Bitki coğrafyası ve dendroloji
Orman zoolojisi
Orman geodezisi
Silvikültürün temel prensipleri
Avcılık ve av tüfekleri bilgisi
Orman bitkileri patolojisi
Orman koruması
Fotogrametri
Su kaynakları amenajmanı

3. Grup dersleri

Ağaçlandırma
Orman amenajmanı
Orman hukuku
Yaban hayatı ve balıkçılık amenajmanı
Silvikültür
Orman ürünleri pazarlaması
Ormanlılıkta araştırma yöntemleri
Orman idaresi

Tropikal ülkelerden gelen öğrenciler, beş yıllık eğitimleri boyunca tropikal ormancılıkla ilgili 533 özel konuda bilgi almaktadır.

1.3. Mezuniyet Sonrası Eğitim

Belli konuda yüksek öğrenim gören bir kişinin üniversiteden mezun olmasıyla eğitiminin sona erdiği düşünülemez. Profesyonel mezuniyet sonrası eğitim geçmişte önemli bir rol oynamıştır ve gelecekte bunun önemi daha da artacaktır. Sistemli bir mezuniyet sonrası eğitimin önemi, Macar Hükümeti tarafından 1970 yılında çıkarılan ve bütün kalifiye ormancılardan her beş yılda bir organize mezuniyet sonrası eğitiminden geçirilmesini zorunlu kılan kararname ile de vurgulanmış bulunmaktadır. Macaristan'da sürekli ormancılık eğitimi için merkez, Ormanlık ve Odun Bilimleri Üniversitesi'dir.

Profesyonel mezuniyet sonrası eğitim,

- düzenli ve sistematik eğitim,
  - kişilerin kendi başlarına çalışmalarını esasına dayanan sürekli eğitim
- olmak üzere iki gruba ayrılabilir.

Düzenli ve sistematik eğitim iki şekilde olabilmektedir :

(a) Yenileme kursları

Profesyonel ormancılar için yapılan yenileme kurslarının amacı, bu elemanların

ormancılık biliminin bütün alanlarındaki yeni gelişmeler hakkında bilgi sahibi kılınmasıdır. Kurslar esas itibarıyla yeni gelişmelerin aktarılması ve açıklanması şeklinde yürütülmekte, 10 - 14 gün sürmektedir. Her kursa 30 - 45 kadar profesyonel ormancı katılır. Her yılki kursların içereceği konuları kararlaştırmadan önce Üni. versite, ormancılık mesleğinin istek ve gereksinimleriyle ilgili olarak geniş bilgi toplar ve kursların kapsam ve içeriğini bu bilgiler ışığında belirler.

Profesyonel ormancılar için 1979/80 akademik yılında yapılan yenileme kurslarının konuları, bilgi için aşağıda verilmiştir :

- Yöneylem araştırması ve sistem analizinin ormancılıkta kullanılması;
- Ormancılık yatırımlarının organizasyon ve amenajmanı;
- Ormancılıkta kimyasal işlem ve koruma yöntemlerinin kullanılması ve ekonomik etkileri;
- Silvikültürde kullanılan makinaların ekonomik etkileri;
- Çok amaçlı üretim makinalarının çalıştırılması ve bakımı.

(b) *Uzman ormancılar için kurslar*

Uzman ormancılar için yapılan kurslar sadece bilgi verme şeklinde yürütülmemektedir. Bu kursların amacı, katılanlara ormancılık bilimi konularını üniversite (lisans) eğitimi düzeyinde mümkün olandan daha ayrıntılı ve daha derin olarak etüd etme fırsatı vermektir. Kurslar 4 sömestre sürer. Katılanlar her sömestrede ikişer kez birer hafta süreyle derslere devam eder ve pratik çalışmalar yaparlar. Her sömestrenin sonunda, o sömestrede verilen derslerin sınavı yapılır. Üçüncü sömestre sonunda öğrencilere tamamlanmak üzere bir diploma projesi verilir. Dördüncü sömestre sonunda bu proje hakkında bir rapor düzenlenir. Projenin başarılı kabul edilmesi halinde öğrenciler bir kurul önünde Devlet sınavına alınırlar. Bu sınavı da başarılarla **uzman ormancı** diploması verilir. Mezuniyet sonrası (lisans üstü) kursları hem Macar, hem yabancı öğrenciler için yapılmaktadır. Bu konuda bir fikir vermek üzere halihazır uzmanlık kurslarının ayrıntıları aşağıda gösterilmiştir :

Mezuniyet Sonrası Orman Koruması Kursu
(Orman Koruması Uzmanlığı için uygulanan program)

Konular	Sömestre başına saat	
	Ders	Pratik çalışma
Orman zoolojisinde seçilmiş bilgi alanları	20	20
Orman bitkileri patolojisinde seçilmiş bilgi alanları	20	20
Orman korumasında seçilmiş bilgi alanları	18	18
Bitki koruma kimyası	18	18
Tomruğun korunması	4	4
Zararlı otlar bilgisi	12	14
Bitki korumada kullanılan makinalar	8	10
Bitki koruma idaresi	6	—
Orman korumanın ekonomi ve teknolojisi	8	8
İş güvenliği	6	6
Bitki koruması ve insan çevresi	6	4

Mezuniyet Sonrası Kesim ve Taşıma Kursu
(Kesim ve Taşıma Uzmanlığı için uygulanan program)

Konular	Sömestre başına saat	
	Ders	Pratik çalışma
Matematik ve yöneylem araştırması	18	26
Bilgisayar teknikleri	12	8
Ergonomi	24	—
İş güvenliği	12	12
Sınıflama ve kalite kontrolü	8	8
Üretim makinaları	32	32
Kablo sistemleri	24	28
Orman yolları yapımı ve bakımı	12	12
Tomruk ticareti ve pazarlama	18	6
İşletmelerin amenajmanı	44	44
Tomruk üretimi süreci	44	44

Mezuniyet Sonrası Orman Mühendisliği Kursu
(Orman Mühendisliği Uzmanlığı için uygulanan program)

Konular	Sömestre başına saat	
	Ders	Pratik çalışma
Bilgisayar teknikleri	24	24
İş güvenliği	18	—
Hidrolik ve pnömatik güç transmisyonu	18	18
Otomasyon ve kontrol mühendisliği	24	24
Orman mekaniği	66	66
Ormancılık çalışmalarının organizasyonu	42	42
Orman makinalarının çalıştırılması	48	48
Orman makinalarının bakımı	36	36
Orman işletmelerinin elektrifikasyonu	24	24

Profesyonel mezuniyet sonrası eğitimin ikinci grubu, kişilerin kendi başlarına çalışmalarını esasına dayanan sürekli eğitim'dir.

Bu, resmi ve usule uygun bir yönetim ve yönlendirme gerektirmez. Bilimsel araştırma yapmağa istekli ormancılar, 5-10 yıllık bir profesyonel pratikten sonra bir doktora derecesi alma olanağına sahiptirler. Aday, doktora çalışması yapmak üzere seçtiği konuyu da belirtmek suretiyle Fakültesinin Dekanına bu isteğini duyurur. Fakülte Kurulu bu başvuruyu görüşüp uygun gördükten sonra aday araştırma çalışmalarına başlayabilir. Bu çalışmalar o üniversitede, başka bir üniversitede, ya da bir araştırma enstitüsünde yürütülebilir. Ne var ki, adayın zaman zaman Fakülte Kurulu tarafından belirlenmiş olan bir danışmanla araştırma konusunda temas kurması gerekmektedir. Doktora çalışması tamamlanınca Kurul, iki

tanınmış uzmandan çalışmayı incelemelerini rica eder. Bu uzmanlar çalışmanın kabulünü önerdikleri takdirde Fakülte Dekanı, adaya, Fakülte Kurulunun belirlediği konulardan imtihan edilmek üzere çağırıda bulunur. Sınavı yapacak komisyonu da Fakülte Kurulu belirler. Aday bu sınavda da başarı sağlarsa, Üniversite Senatosu kendisine «Doctor technicarum» ünvanını tevcih eder ve «Doktor» ünvanını kullanma hakkını verir.

Diğer Doğu Avrupa memleketlerindeki lisans ve lisans - üstü (mezuniyet sonrası) eğitim sistemleri de esas itibariyle Macaristan'dakine benzemektedir.

K A Y N A K

FAO, 1981. Report of the Tenth Session of the FAO Advisory Committee on Forestry Education. (Held in Rome 29 - 31 Oct. 1980). Rome.